Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

ArtDatabanken

Låt vattnet ta plats i landskapet

Lena Tranvik, ArtDatabanken, SLU

Vattendagarna 2014

73/74

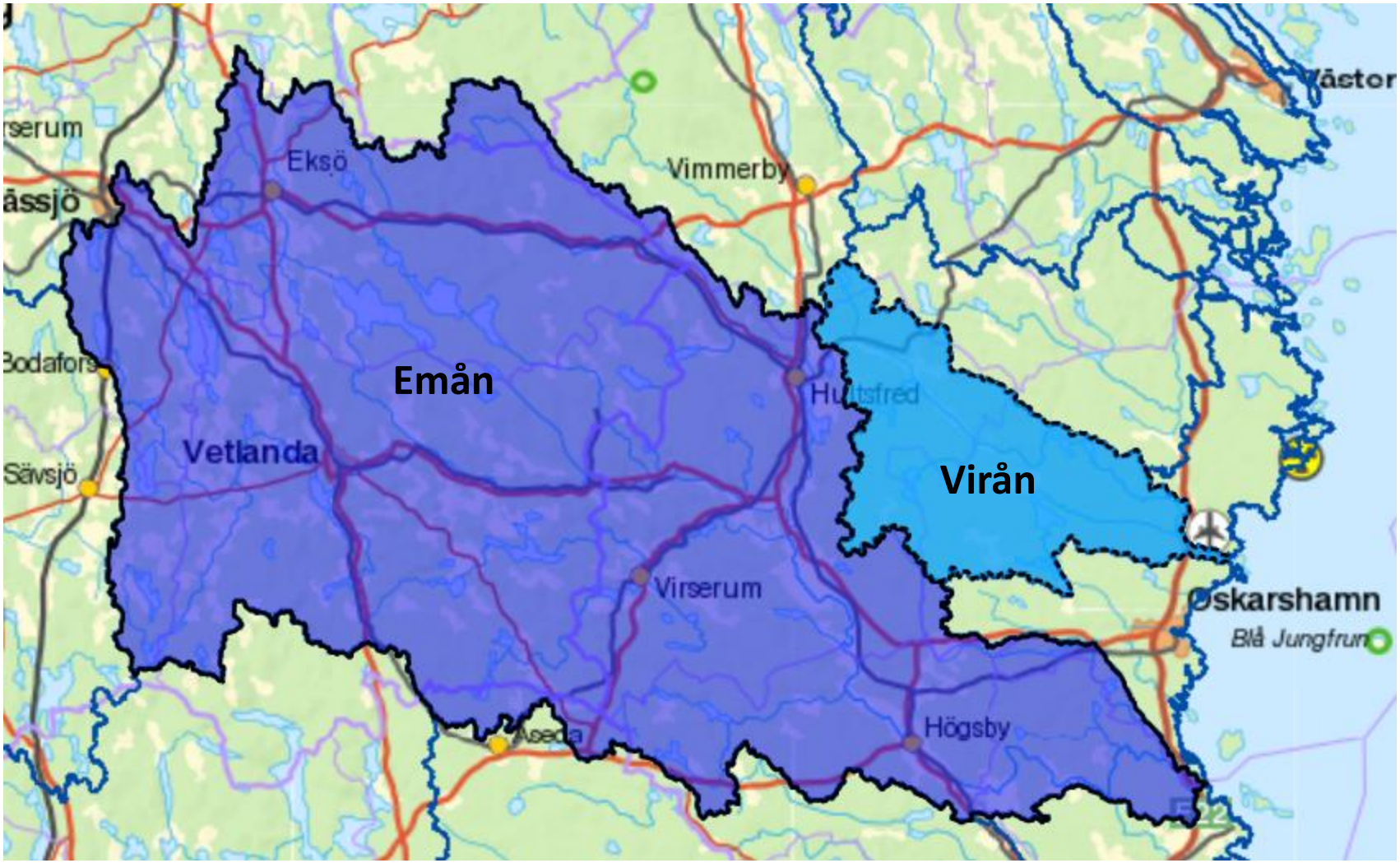
Eksö
Vimmerby
Emån
Vetlanda
Virån
Virserum
Högsby
Oskarshamn
Blå Jungfrun

1786

”Kongl. Maj:ts Nådige förordning huru Sjöar, Strömmar och Åar öfwer alt i Riket årligen böra Wårdas, till skadlige wattudämningars afwärjande”

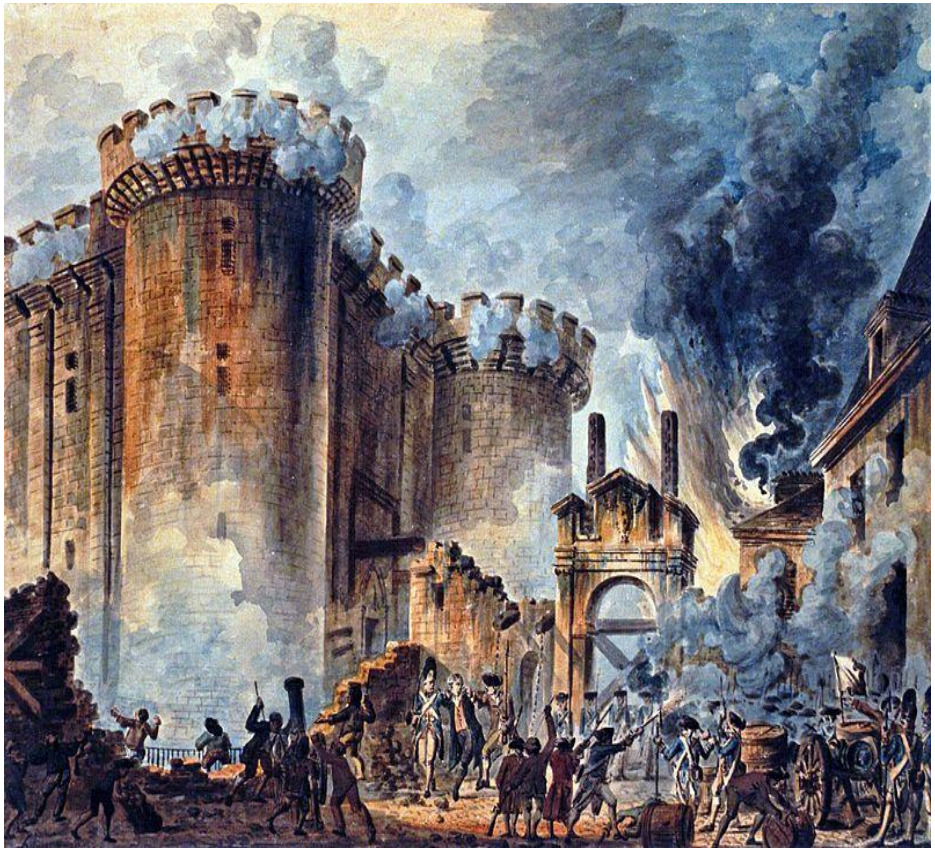

Källa: Geira Torjusen 2003, magisteruppsats

....18- 1900-tal

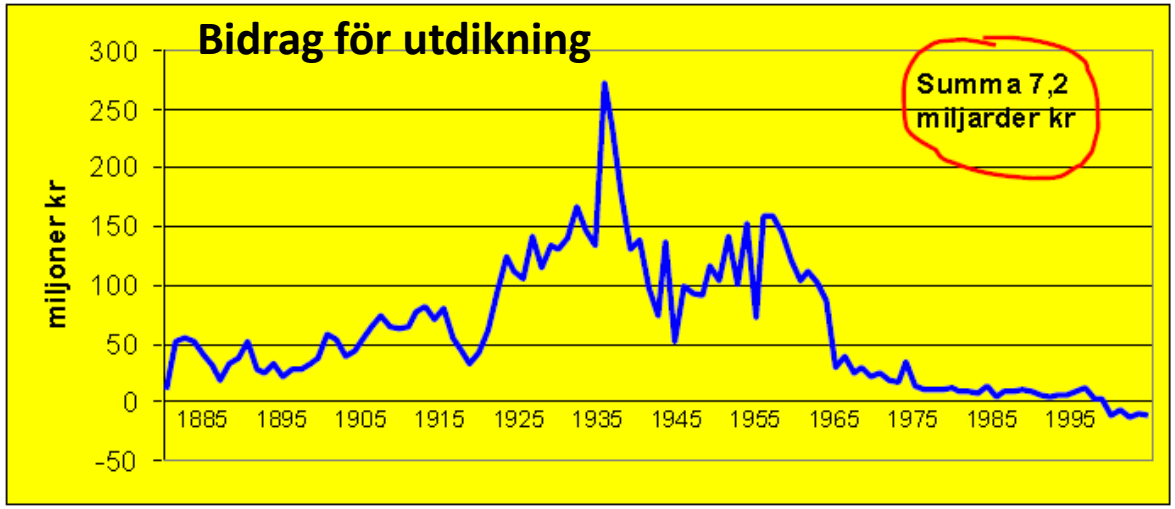

Källa: Hoffman m.fl . SLU 1999

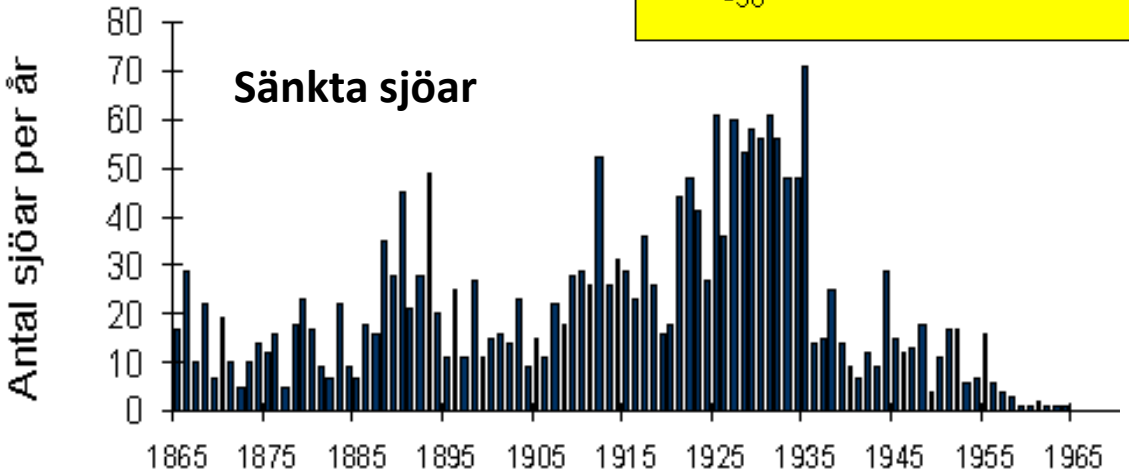

Källa: SMHI

Vi vill kontrollera vattnet

Vi vill använda flödet

Vrigstaån uppströms Rusken

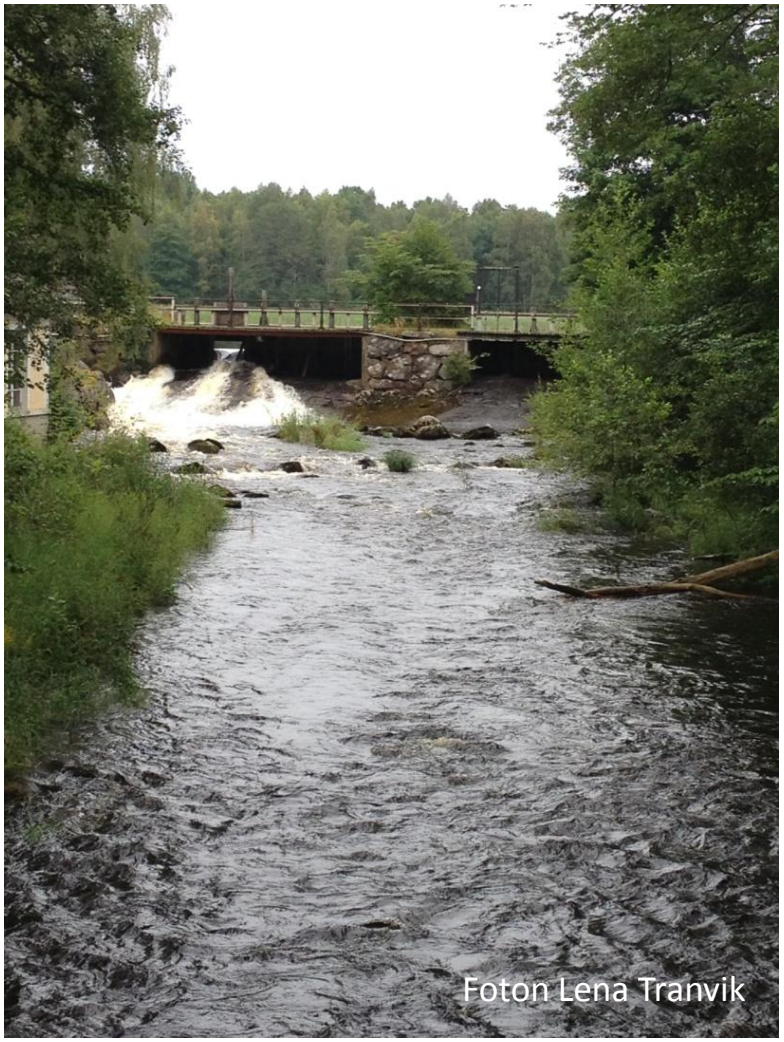

Ohsån nedströms Rusken

Oönskade konsekvenser

- Näringsämnes-transport
- Näringsämnes-förlust
- Fragmentering
- Förlust av livsmiljöer

Senaste 20 åren

- Miljö 93
- Art- och habitatdirektivet – limniska naturtyper
- Levande sjöar och vattendrag – eget miljömål
- Ramdirektivet för vatten – ARO
- Översvämningsdirektivet

För vem jobbar vi?

- Vad tål naturen?
- Vad behöver naturen?

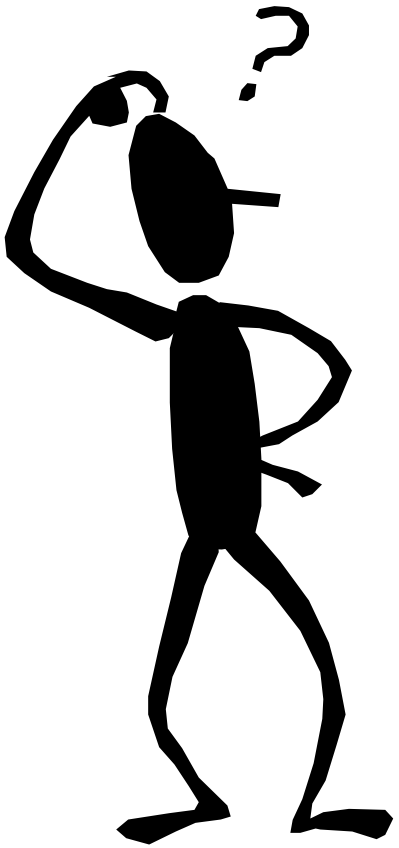

För vem jobbar vi?

- Vad tål naturen?
- Vad behöver naturen?

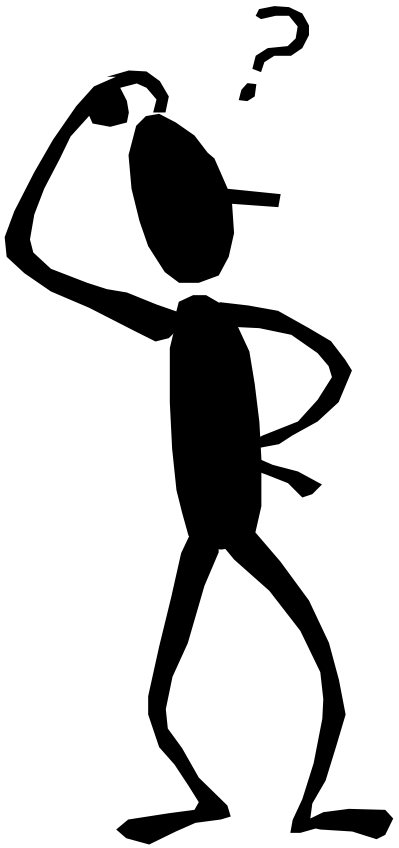

- Vad behöver vi?

Ekosystemtjänster

- Ett annat sätt att uttrycka det?
- Utgår från nytta för människan.
- Lättare att förklara och förankra?
- Sammanfaller ofta med vad som behövs för biologisk mångfald?

Vattenlandskapets ekosystemtjänster

- **Vattenrening**
- **Flödesutjämning**
- **Fisk (mm livsmedel)**
- **Livsmiljö (BM)**
- **Naturupplevelser**
- Primärproduktion
- Forskning och utbildning

Acceptera och återställ översvämningsområden

Låt vattnet ta plats

- Låt vattnet forma landskapet
- Acceptera erosion och sedimentation

Dags för nyskifte?!

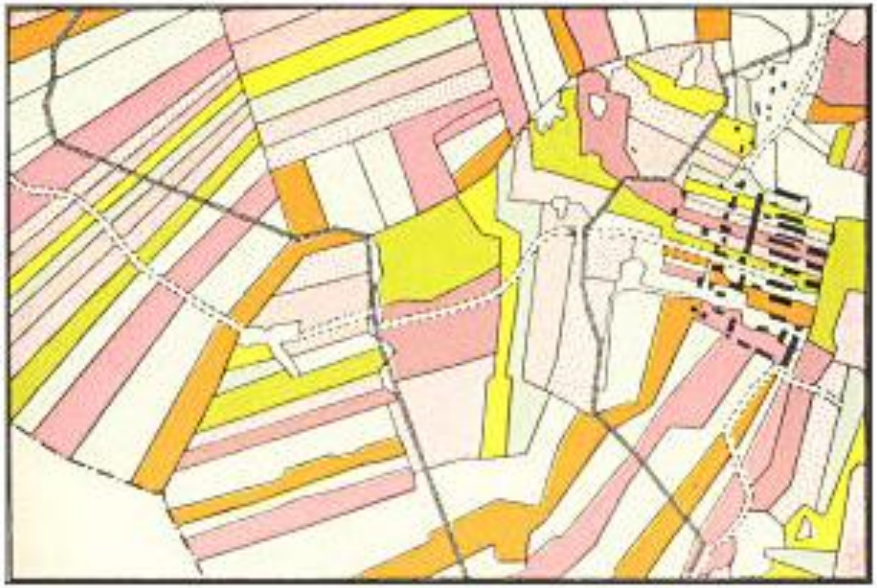

By i Sörmland ca 1700

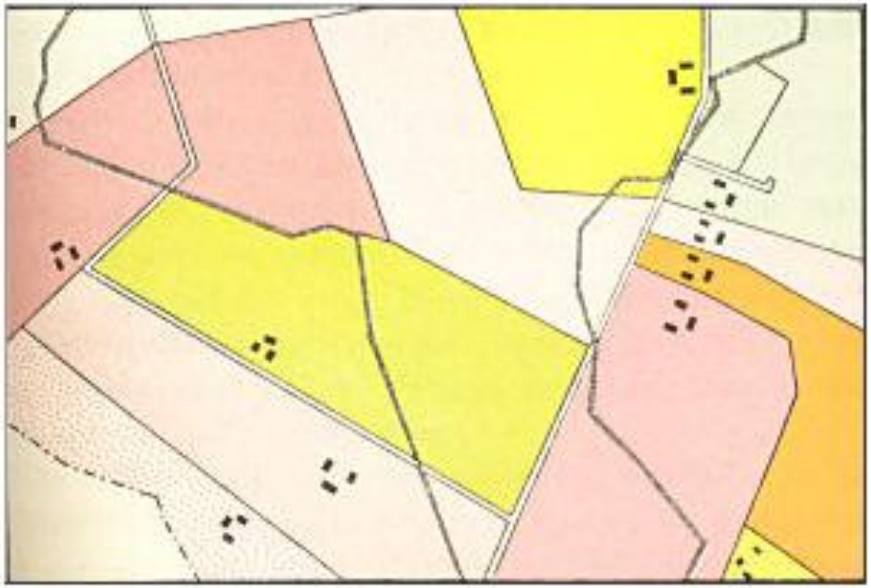

...och ca1875

Källa: http://www.historiesajten.se/, Lärobok i historia för folkskolan - F.W. Morén

Släpp fram vattnet

- Riv ut dammar utan funktion
- Skapa funktionella vandringsvägar
- Avveckla och riv ut en stor del av småskaliga kraftverk

Vattenkraft i Sverige

Effekt	100 %	99 %	90 %
	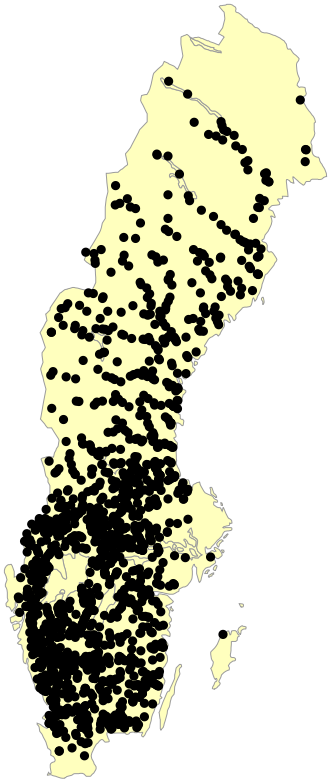	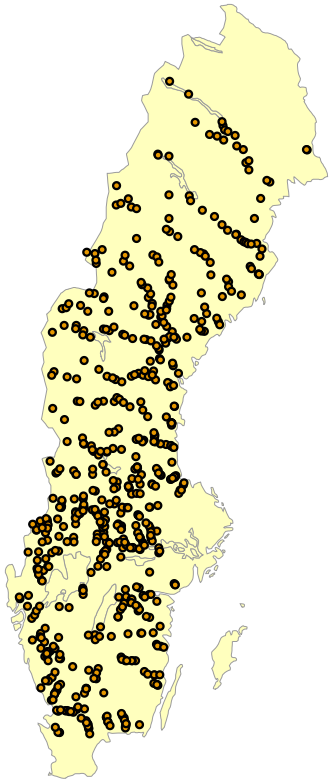	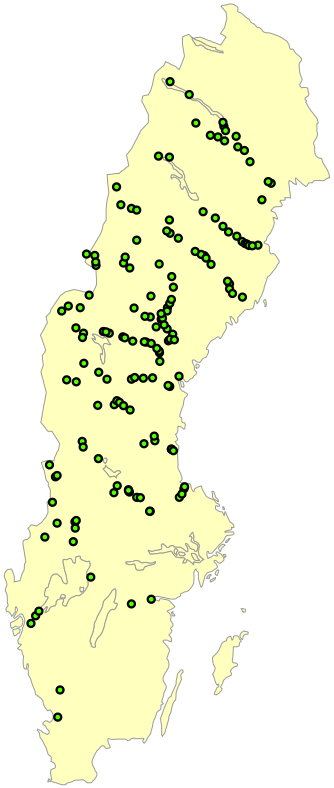
Kraftverk	1474 st	613 st (42 %)	155 st (11 %)

Källa www.vattenkraft.info

Minst dessa kan vi avvara

- 861 kraftverk (< 0,5 MW) bidrar med 1 % av den totala elproduktionen

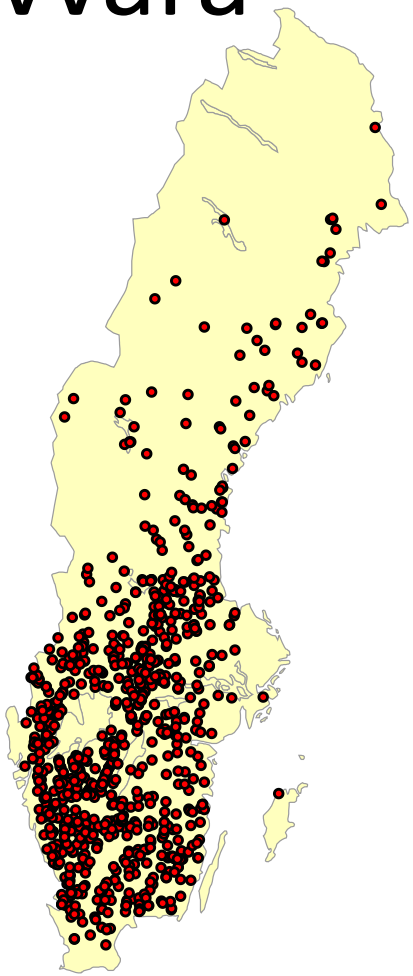

Ett exempel på igenväxningen av Vänerns stränder under 2000-talet. Brommö år 2000 (oktober) och 2012 (augusti).
Foto: Joakim Lannek resp. Camilla Finsberg.

Passa på – återskapa öppna stränder

Grön infrastruktur

”Ett sammanhängande nätverk av strukturer i landskapet och brukande av desamma som säkerställer en långsiktig överlevnad av livsmiljöer och arter, genom att spridningsmöjligheter säkerställs och på så sätt vidmakthålls ekosystemens förmåga att leverera viktiga ekosystemtjänster”

Grön infrastruktur

”Ett <u>sammanhängande nätverk av strukturer i landskapet</u> och brukande av desamma som säkerställer en långsiktig överlevnad av livsmiljöer och arter, genom att spridningsmöjligheter säkerställs och på så sätt vidmakthålls ekosystemens förmåga att leverera viktiga ekosystemtjänster”

95 700 sjöar

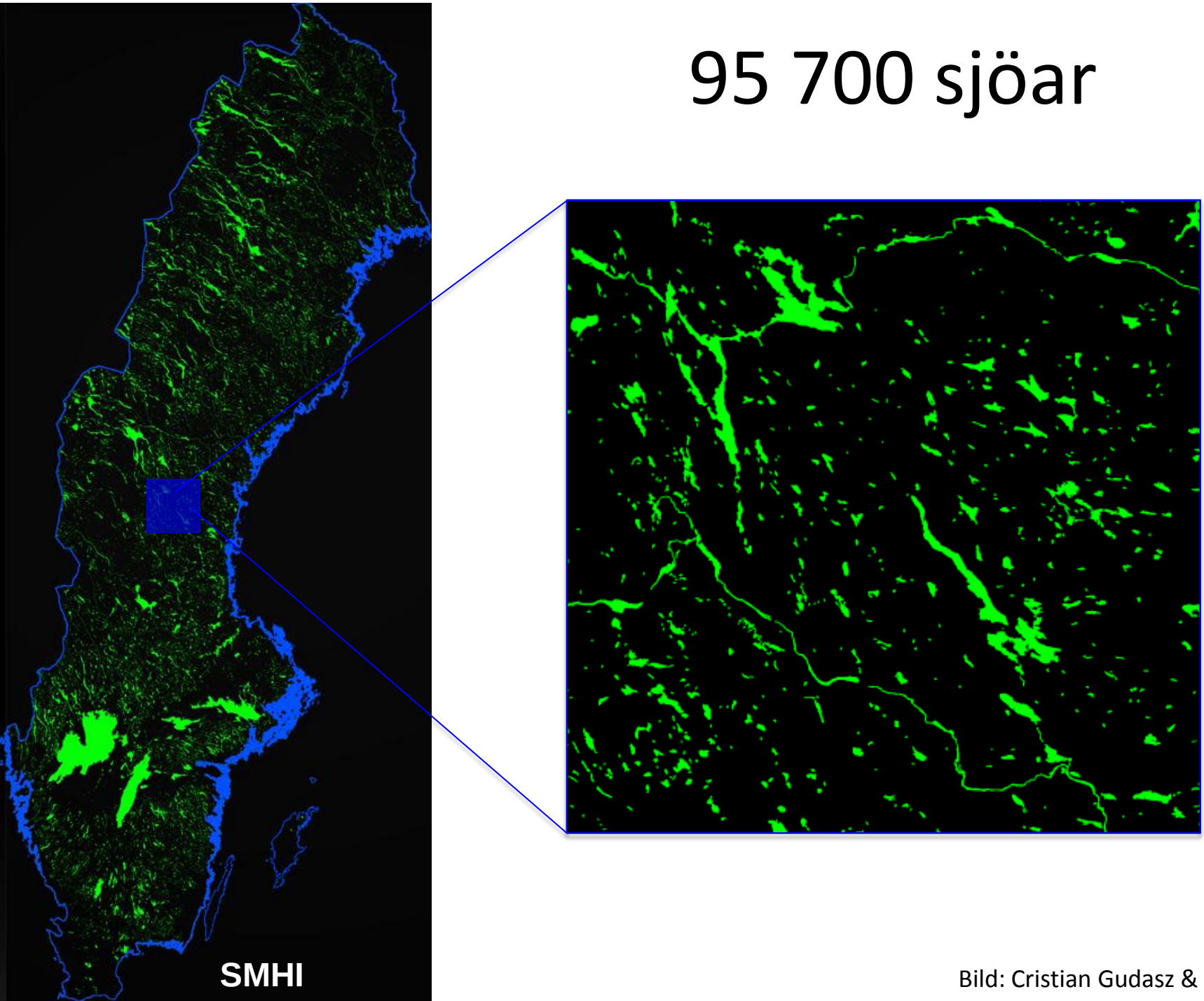

Bild: Cristian Gudasz & Lars Tranvik

> 500 000 km vattendrag

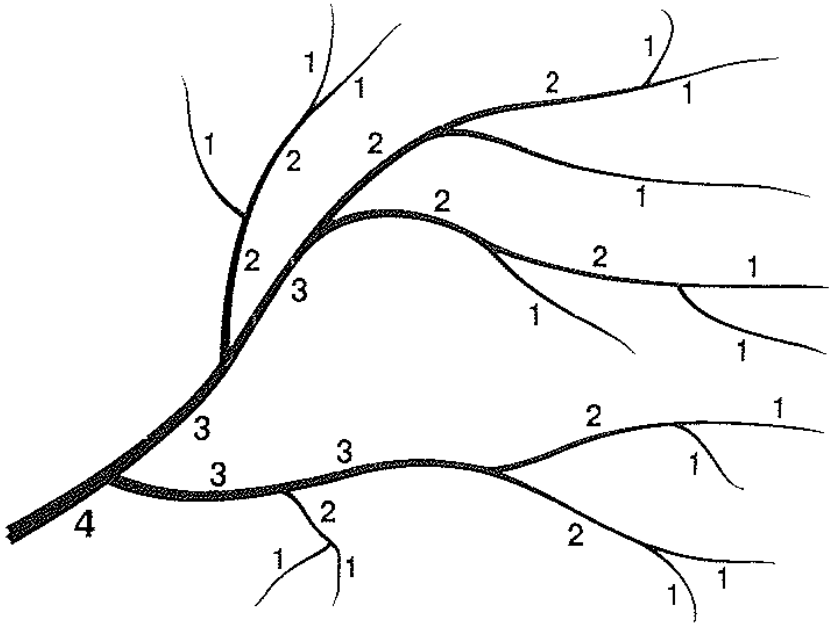

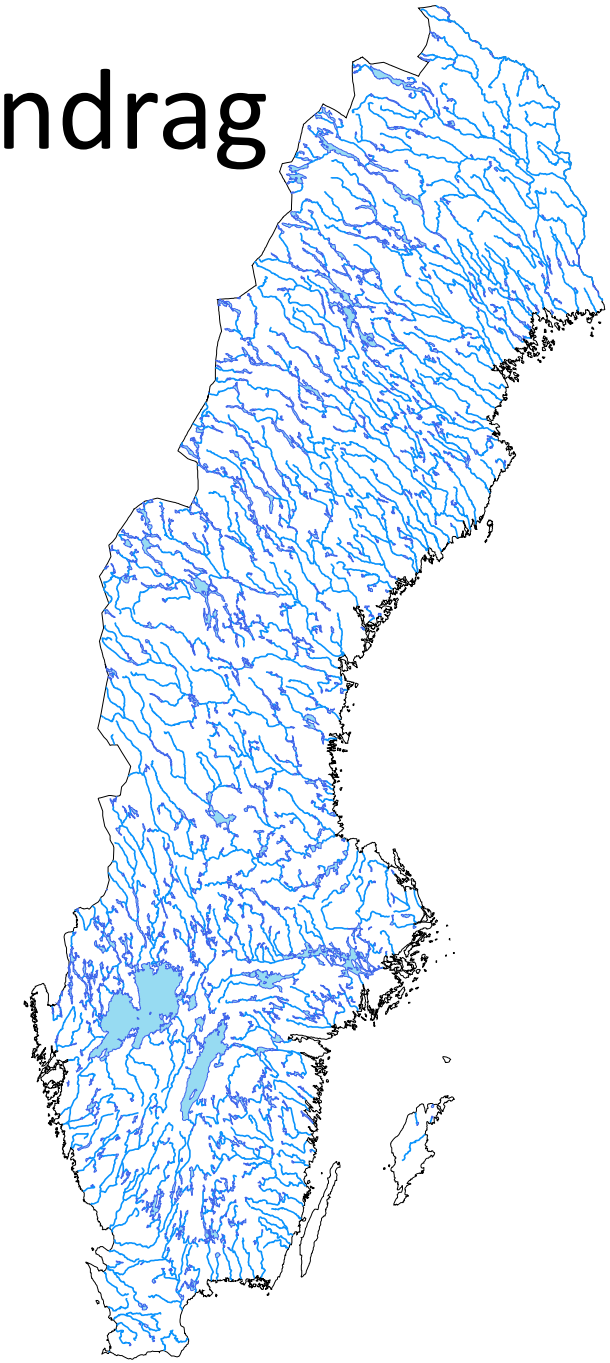

Funktionell GI – mer än en linje

- Naturlig dynamik och hydrologi
- Kontinuitet och konnektivitet
- Tillgång på strukturer och substrat

Stränderna utgör ett skelett....

... användas för att ”bygga muskler” i den gröna infrastrukturen!

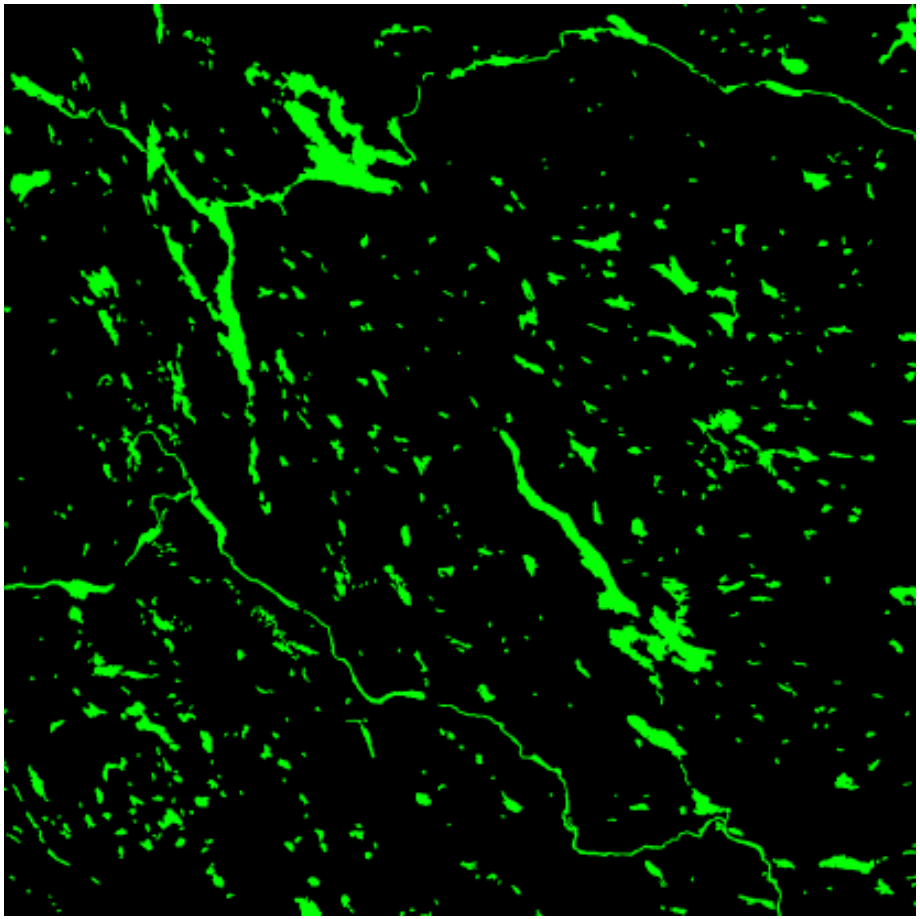

Bild: Cristian Gudasz & Lars Tranvik

Flera bra förslag i miljömålsberedningen

- Identifiering av områden för kontrollerad översvämning
- Differentiera behovet av markavvattning
- Ökad hänsyn vid markavvattning
- Bättre förutsättningar för restaurering

Över-
svämning

Över-
svämning

Tack!
Över-
svämning